

מטרות שבשבילן אמנם ביקשה המשטרה הקצבות בהצעת התקציב, אולם אלו לא אושרו.

★ ★ ★

המוזה היה מיותר

פירצה, כידוע, קוראת לכל מיני אנשים מפוקפקים. ופירצות, בלי עין הרע, ישנן למכביר בניהול עסקי המדינה. איא"פ שר לאמוד איזה חלק מכספי הציבור איובן מדי שנה ללא תועלת — אם מתוך ביובו, חוסר-יעילות, מעילה באמון או רמאות וג' ניבות. אולם אין ספק שהוא עולה על כמה מיליונים.

● מזה שלוש שנים, מאשרת הכנסת סכומים ניכרים לתשלום תמיכות ליצואנים לשם עידוד היצוא, ביחס ישר לערך ולכמות הסחורה המיוצאת. אם אין לשיטה זו מעלה אחת, הרי היא לפחות יוצרת את הרושם בלב האזרח כי אמנם קיימת במדינת יש"ר ראל כלכלה בריאה, המסוגלת לייצא ולהתחרות בארצות גדולות ומפותחות. בשנה האחרונה למשל, כשהקצב סכום של 13 מיליון ל"י לעידוד הייצוא, הגיעה התלהבות של המעוררים למדמים כאלה, שהעניקו 50 אלף ל"י לחברה לייצוא חקלאי, כמפרעה על-חשד בן השתתפות הממשלה בהון החברה; 80 אלף ל"י שולמו ליצואנים שונים כהחזרת 50% מסכומים ששילמו כארנונה; בספטמבר 1957 שולמו בפאריס סך 90 אלף ל"י לשם רכישת בית בפאריס. עידוד לייצוא שלוחים, מן הסתם.

● במחלקה למלחמת-חוז' במשרד האוצר התגלתה לפני שנתיים מעילה ברבבות לירות. הסתבר כי סדרי הרישום, החזקת הקופה והביקורת היו כה לקויים, שלא היה כל קושי לאותו פקיד למעול בכספים. מבקר המדינה העיר על כך למשרד האוצר — "אולם עדיין לא באו על תיקונם הליקויים, שכמה מהם הקלו על המעילה בשנת 1956".

● לפני כשנתיים התעורר צורך דחוף ליצור מקומות עגינה נוספים בגמל אילת. היה ויכוח אם לבנות רציף חדש או להאריך את המזח הקיים. לבסוף נבחרה האפשרות השנייה, בגלל החדירות. העבודה ארכה שלושה חודשים במקום חודש אחד, עלתה 150 אלף ל"י במקום 75 אלף ל"י. אך לא בזה הרע, כי אם בעובדה שהמזח החדש לא שימש את מטרותיו, מכיוון שהוא פגיע לסערות ואף ניוק במידה ניכרת מאז הקמתו. הדוברות המשיכו לעגון בצפיפות ליד הרציף הישן.

● במסגרת המכון התעריפני של משרד החקלאות הוחזקה קרן למימון פעולות לטובת ענף הלול. הכסף לקרן זו נגבה מן הרחחים שבאו ממכירת תרביבים נגד מחלות עופות. בשנן שלוש שנים הוצאו מקרן זו כ-35 אלף לירות — למטרות מובהקות של קידום ענף הלול. למשל: 12327 ל"י לרכישת מכונות, 2500 ל"י להלחאה לדיר, 500 ל"י להלחאה ללימוד נהיגה, 1620 למזוגי אויר.

● באה עליה, וצריך לקלוט אותה במהירות. על כן מקימים בתים ארעיים — זה זול יותר, מהיר יותר. ובכן, מסתבר כי יחידת דיר בשטח של 25 מ"מ בבניית-קבע עולה 3200 ל"י, ובבניה ארעית 3000 ל"י. הקמת שכונה של 70 דירות בבניית קבע, שהוכנו מראש כל תוכניתיה, נמשכת מארבעה עד חמישה חודשים בממוצע; של שכונה דומה בבניית ארעית נמשכת בדרך כלל לא פחות משלושה חודשים. ההוצאות במטבע חוץ על בניית-קבע נמוכות מאלה של בניה ארעית.

● ועדת העשור הוציאה 4.4 מיליון ל"י. על מה? הדו"ח מביא פירוט מלא. הוא גם מביא פירוט של הבזבוזים והפתחים למעילות. למשל: הוזמנו זרקורים ב-18 אלף ל"י, שהיו מיועדים לחגיגות יום העצמאות. בחוזה ההזמנה לא נקבע כל תאריך למסירת הציד. הוא סופק חודשים עד ארבעה חודשים אחרי יום העצמאות. לא היתה כל ביקורת על הכרטיסים שהופצו למפגיניהלילה של צה"ל באצטדיון רמת-גן. התוצאה: הפרשים ניכרים בין מספר הכרטיסים על פי הרישומים לבין מספר הכרטיסים שהוחזרו על-ידי המוכרים. כדי לעודד מכירת סחורות תוצרת הארץ, הוקם בשטח מכון וייצמן ברחובות ביתן מיוחד, שעלה 12 אלף ל"י. הוא נשאר פתוח בדיוק 23 יום, ונמכר ב-3000 ל"י. הוצאות אחזקתו הסתכמו ב-2421 ל"י. נמכרו בו סחורות בסך כולל של 673 ל"י. תערוכת העשור בירושלים נעלה כשספריה מראים על גרעון של קרוב ל-1.4 מיליון ל"י. מארגניה קיח כי מכירת כרטיסי-כניסה תכניס 782 אלף ל"י; היא הכניסה פחות ממחצית סכום זה.

● הנהגה, לפיו משלמות לכוח-העבודה את שכר-העבודה של פועלי-הדחק, פותח פירצות רבות למעילות, כפי שהעיר העולם הזה בסדרת מאמריו של שלום כהן (העולם הזה 11202). קובע מבקר המדינה: "גרשמו תביעות (שכר) כפולות ללא הצדקה; נעשה תשלום (פיקטיבי) לפועלים בעד תקופות, בהן היו רשומים כמובטלים; היו פיגורים בהעברת (כספי נכויים) מן הלשכות; נתגלתה איזוהת בפרטים בין יומני העבודה (המראים את כמות העבודה שנעשתה) לבין גליונות התשלום (לפיהם נקבע סכום השכר)". המבקר אף הקדיש כמה הערות חמורות מאד על סדרי התשלום, הגורמים להלנת שכרו של פועל הדחק. תקופת ההלנה הממוצעת: שניים-שלושה חודשים מיום סיום העבודה של הפועל.

● בה בשעה שהממשלה מכרה סוכר בשוק החופשי ב-1300 ל"י הטון, יכלו מיפעלים תעשייתיים לקנותו ב-600 ל"י הטון. הממשלה לא עשתה כל ניסיון לבדוק אם חלק מן הסוכר בקיצוב לא נמכר בשוק החופשי. התוצאה כתובה בספרי תביהמשפט ובתיקי המשטרה הכלכלית, שתפסה כמה מפעלים מכובדים מאד בעסקי ספסרות אלה, שמקורם בחוסר יעילות המנגנון הממשלתי.

● הסדרים במשרדים המחוזיים של משרד המסחר והתעשייה היו כה מסורבלים ובלתי-יעילים, שמבקר המדינה מצא כי "ריבוי יחידות-המשנה וחוסר קשר ביניהן מצד אחד, ופיצול חלק מן השירותים המינהליים בין היחידות מצד אחר, הביאו לידי העסקת כוח אדם מיותר... המסתכם בכעשרה עובדים מתוך 31...".

● בחודש ספטמבר נמסרה לקבלן הזמנה לבניית שובר-גלים בטבריה. המחיר נקבע בסך 85 אלף ל"י, לפי חישוב של 8 ל"י לממ"ק אבן קטנה 14" — ל"י לממ"ק אבן גדולה. רק אחרי שנגמרה העבודה ונערך חישוב חדש, לקראת הארכת שובר-הגלים, הסתבר כי חלה טעות. אפשר היה לבצע את העבודה ב-4.330 ל"י לממ"ק אבן קטנה ו-6.485 ל"י לממ"ק אבן גדולה.

● במסגרת הענקת סובסידיות לעידוד הייצוא, הגיע המצב לגיוחן כזה שהיה כדאי לסוחר יהלומים לקנות דולארים בשוק השחור בחוץ-לארץ, להעבירם לאוצר כדולארים שהוא הרחיב מייצוא יהלומים, ולקבל סובסידיה כה גדולה שתכסה את הוצאות השוק השחור.

★ ★ ★

המבקר צדק

תכן כי החמבר לכל התופעות הללו נעוץ במשפט צנוע אחד של מבקר המדינה, החבוי אישם בין דפי הדו"ח: "ברור שבכל משק, בו נעשים תשלומים לא לפי חוקי הכלכלה אלא על פי נקודות-ראות שמחוצה לה, אין הביצוע על הפיקוח מן הדברים הקלים". הוא צדק מאד.

המבקר

ד"ר זיגפריד מוזס, שהגיש השבוע את הדו"ח השנתי התשיעי, אינו נראה מרוצה במיוחד ממה שראו עיניו בספרי החשבונות והנהל של משרדי הממשלה. ואין כל פלא בדבר. כי הם חושפים ביזבוזים, מעילות — וקלקלה.

בר 1957 שולם לשגרירות ישראל בפאריס סך 90 אלף ל"י לשם רכישת בית בפאריס. עידוד לייצוא שלוחים, מן הסתם.

● במחלקה למלחמת-חוז' במשרד האוצר התגלתה לפני שנתיים מעילה ברבבות לירות. הסתבר כי סדרי הרישום, החזקת הקופה והביקורת היו כה לקויים, שלא היה כל קושי לאותו פקיד למעול בכספים. מבקר המדינה העיר על כך למשרד האוצר — "אולם עדיין לא באו על תיקונם הליקויים, שכמה מהם הקלו על המעילה בשנת 1956".

● לפני כשנתיים התעורר צורך דחוף ליצור מקומות עגינה נוספים בגמל אילת. היה ויכוח אם לבנות רציף חדש או להאריך את המזח הקיים. לבסוף נבחרה האפשרות השנייה, בגלל החדירות. העבודה ארכה שלושה חודשים במקום חודש אחד, עלתה 150 אלף ל"י במקום 75 אלף ל"י. אך לא בזה הרע, כי אם בעובדה שהמזח החדש לא שימש את מטרותיו, מכיוון שהוא פגיע לסערות ואף ניוק במידה ניכרת מאז הקמתו. הדוברות המשיכו לעגון בצפיפות ליד הרציף הישן.

● במסגרת המכון התעריפני של משרד החקלאות הוחזקה קרן למימון פעולות לטובת ענף הלול. הכסף לקרן זו נגבה מן הרחחים שבאו ממכירת תרביבים נגד מחלות עופות. בשנן שלוש שנים הוצאו מקרן זו כ-35 אלף לירות — למטרות מובהקות של קידום ענף הלול. למשל: 12327 ל"י לרכישת מכונות, 2500 ל"י להלחאה לדיר, 500 ל"י להלחאה ללימוד נהיגה, 1620 למזוגי אויר.

● באה עליה, וצריך לקלוט אותה במהירות. על כן מקימים בתים ארעיים — זה זול יותר, מהיר יותר. ובכן, מסתבר כי יחידת דיר בשטח של 25 מ"מ בבניית-קבע עולה 3200 ל"י, ובבניה ארעית 3000 ל"י. הקמת שכונה של 70 דירות בבניית קבע, שהוכנו מראש כל תוכניתיה, נמשכת מארבעה עד חמישה חודשים בממוצע; של שכונה דומה בבניית ארעית נמשכת בדרך כלל לא פחות משלושה חודשים. ההוצאות במטבע חוץ על בניית-קבע נמוכות מאלה של בניה ארעית.

● ועדת העשור הוציאה 4.4 מיליון ל"י. על מה? הדו"ח מביא פירוט מלא. הוא גם מביא פירוט של הבזבוזים והפתחים למעילות. למשל: הוזמנו זרקורים ב-18 אלף ל"י, שהיו מיועדים לחגיגות יום העצמאות. בחוזה ההזמנה לא נקבע כל תאריך למסירת הציד. הוא סופק חודשים עד ארבעה חודשים אחרי יום העצמאות. לא היתה כל ביקורת על הכרטיסים שהופצו למפגיניהלילה של צה"ל באצטדיון רמת-גן. התוצאה: הפרשים ניכרים בין מספר הכרטיסים על פי הרישומים לבין מספר הכרטיסים שהוחזרו על-ידי המוכרים.

● כדי לעודד מכירת סחורות תוצרת הארץ, הוקם בשטח מכון וייצמן ברחובות ביתן מיוחד, שעלה 12 אלף ל"י. הוא נשאר פתוח בדיוק 23 יום, ונמכר ב-3000 ל"י. הוצאות אחזקתו הסתכמו ב-2421 ל"י. נמכרו בו סחורות בסך כולל של 673 ל"י. תערוכת העשור בירושלים נעלה כשספריה מראים על גרעון של קרוב ל-1.4 מיליון ל"י. מארגניה קיח כי מכירת כרטיסי-כניסה תכניס 782 אלף ל"י; היא הכניסה פחות ממחצית סכום זה.

● הנהגה, לפיו משלמות לכוח-העבודה את שכר-העבודה של פועלי-הדחק, פותח פירצות רבות למעילות, כפי שהעיר העולם הזה בסדרת מאמריו של שלום כהן (העולם הזה 11202). קובע מבקר המדינה: "גרשמו תביעות (שכר) כפולות ללא הצדקה; נעשה תשלום (פיקטיבי) לפועלים בעד תקופות, בהן היו רשומים כמובטלים; היו פיגורים בהעברת (כספי נכויים) מן הלשכות; נתגלתה איזוהת בפרטים בין יומני העבודה (המראים את כמות העבודה שנעשתה) לבין גליונות התשלום (לפיהם נקבע סכום השכר)". המבקר אף הקדיש כמה הערות חמורות מאד על סדרי התשלום, הגורמים להלנת שכרו של פועל הדחק. תקופת ההלנה הממוצעת: שניים-שלושה חודשים מיום סיום העבודה של הפועל.

● בה בשעה שהממשלה מכרה סוכר בשוק החופשי ב-1300 ל"י הטון, יכלו מיפעלים תעשייתיים לקנותו ב-600 ל"י הטון. הממשלה לא עשתה כל ניסיון לבדוק אם חלק מן הסוכר בקיצוב לא נמכר בשוק החופשי. התוצאה כתובה בספרי תביהמשפט ובתיקי המשטרה הכלכלית, שתפסה כמה מפעלים מכובדים מאד בעסקי ספסרות אלה, שמקורם בחוסר יעילות המנגנון הממשלתי.

● הסדרים במשרדים המחוזיים של משרד המסחר והתעשייה היו כה מסורבלים ובלתי-יעילים, שמבקר המדינה מצא כי "ריבוי יחידות-המשנה וחוסר קשר ביניהן מצד אחד, ופיצול חלק מן השירותים המינהליים בין היחידות מצד אחר, הביאו לידי העסקת כוח אדם מיותר... המסתכם בכעשרה עובדים מתוך 31...".

● בחודש ספטמבר נמסרה לקבלן הזמנה לבניית שובר-גלים בטבריה. המחיר נקבע בסך 85 אלף ל"י, לפי חישוב של 8 ל"י לממ"ק אבן קטנה 14" — ל"י לממ"ק אבן גדולה. רק אחרי שנגמרה העבודה ונערך חישוב חדש, לקראת הארכת שובר-הגלים, הסתבר כי חלה טעות. אפשר היה לבצע את העבודה ב-4.330 ל"י לממ"ק אבן קטנה ו-6.485 ל"י לממ"ק אבן גדולה.

● במסגרת הענקת סובסידיות לעידוד הייצוא, הגיע המצב לגיוחן כזה שהיה כדאי לסוחר יהלומים לקנות דולארים בשוק השחור בחוץ-לארץ, להעבירם לאוצר כדולארים שהוא הרחיב מייצוא יהלומים, ולקבל סובסידיה כה גדולה שתכסה את הוצאות השוק השחור.

● הנהגה, לפיו משלמות לכוח-העבודה את שכר-העבודה של פועלי-הדחק, פותח פירצות רבות למעילות, כפי שהעיר העולם הזה בסדרת מאמריו של שלום כהן (העולם הזה 11202). קובע מבקר המדינה: "גרשמו תביעות (שכר) כפולות ללא הצדקה; נעשה תשלום (פיקטיבי) לפועלים בעד תקופות, בהן היו רשומים כמובטלים; היו פיגורים בהעברת (כספי נכויים) מן הלשכות; נתגלתה איזוהת בפרטים בין יומני העבודה (המראים את כמות העבודה שנעשתה) לבין גליונות התשלום (לפיהם נקבע סכום השכר)". המבקר אף הקדיש כמה הערות חמורות מאד על סדרי התשלום, הגורמים להלנת שכרו של פועל הדחק. תקופת ההלנה הממוצעת: שניים-שלושה חודשים מיום סיום העבודה של הפועל.

● בה בשעה שהממשלה מכרה סוכר בשוק החופשי ב-1300 ל"י הטון, יכלו מיפעלים תעשייתיים לקנותו ב-600 ל"י הטון. הממשלה לא עשתה כל ניסיון לבדוק אם חלק מן הסוכר בקיצוב לא נמכר בשוק החופשי. התוצאה כתובה בספרי תביהמשפט ובתיקי המשטרה הכלכלית, שתפסה כמה מפעלים מכובדים מאד בעסקי ספסרות אלה, שמקורם בחוסר יעילות המנגנון הממשלתי.

● הסדרים במשרדים המחוזיים של משרד המסחר והתעשייה היו כה מסורבלים ובלתי-יעילים, שמבקר המדינה מצא כי "ריבוי יחידות-המשנה וחוסר קשר ביניהן מצד אחד, ופיצול חלק מן השירותים המינהליים בין היחידות מצד אחר, הביאו לידי העסקת כוח אדם מיותר... המסתכם בכעשרה עובדים מתוך 31...".

● בחודש ספטמבר נמסרה לקבלן הזמנה לבניית שובר-גלים בטבריה. המחיר נקבע בסך 85 אלף ל"י, לפי חישוב של 8 ל"י לממ"ק אבן קטנה 14" — ל"י לממ"ק אבן גדולה. רק אחרי שנגמרה העבודה ונערך חישוב חדש, לקראת הארכת שובר-הגלים, הסתבר כי חלה טעות. אפשר היה לבצע את העבודה ב-4.330 ל"י לממ"ק אבן קטנה ו-6.485 ל"י לממ"ק אבן גדולה.

● במסגרת הענקת סובסידיות לעידוד הייצוא, הגיע המצב לגיוחן כזה שהיה כדאי לסוחר יהלומים לקנות דולארים בשוק השחור בחוץ-לארץ, להעבירם לאוצר כדולארים שהוא הרחיב מייצוא יהלומים, ולקבל סובסידיה כה גדולה שתכסה את הוצאות השוק השחור.

עוד בטרם מגיע דולאר ירוק אחד מכיסו התורם היהודי האלמוני אל קופות האוצר, מופרש המעשר לכהן הגדול של ישראל ה' מודרנית. כל מפלגה מקבלת הקצבה לפי לוח מוסכם, בהתאם לכוחה במערך הציוני. הכסף משתלם במטבע זר, מבלי שיהיה כל פיקוח על השימוש בו. אוצר ישראלי רגיל, המקבל מתנה של עשרה דולאר מדודו בניו-יורק, חייב להכניס את הדולארים מיד לאוצר, אם אינו רוצה להסתבך עם המשטרה הכלכלית. המפלגות, כנראה, משוחררות מ' קטנות אלה. בדו"ח שהגיש לפני ארבע שנים הציע מבקר המדינה בתמימות, כי להבא יורשו המוסדות מקבלי-הדולארים להוציא סכום מסוים מהקצבותיהם במטבע חוץ, ולהעביר את היתרה ארצה, בפיקוחו הישיר של האוצר.

מה גילה המבקר, כאשר ערך ביקורת נור ספת השנה? "האגף (למטבע חוץ) לא קיים פיקוח על הכנסותיהם של המוסדות הציבוריים יים במטבע חוץ ועל דרכי השימוש בהן... במקרים שברשות האגף היו נתונים על הכנסותיהם של כמה מוסדות במטבע חוץ, נקבעו הפרשים ניכרים בין סכומי הכנסה הכוללת של אותו מוסד, לבין הסכום שהור עבר לישראל." במלים הפשוטות מאד של החוק הפלילי, מדובר כאן בהעלמת מטבע זר והברחתו.

ממשיך המבקר: "קביעת ההכנסות, שה' קרנות המסונפות למפלגות ישראליות מקבלות מהמגבית הישראלית המאוחדת בארצות-הברית, נעשית על-פי הסכמים בין קרן היסוד לבין אותן קרנות... בשנת 1958 נקבע בהס' כמים שבין קרן-היסוד לבין הקרנות ש-20% מההכנסות במטבע חוץ תוכל כל קרן וקרן להשאיר בחו"ל".

המשטר, כפי שאמר מבקר קודם, מסריח מן הראשי.

★ ★ ★

פיטור ממכס לפירסומות

קיימות גם דרכים עקיפות לחלק את השלל. דו"ח מבקר המדינה מטפל בהן רק כאשר נעשה הדבר בצורה כה גסה, שהוא הופך להיות "ליקוי" או "איסור". כמה דוגמאות:

● משרד האוצר מקבל זה שנים מלחת בדולארים מאת חברת אמפ"ל, חברת המימון ההסתדרותית בארצות-הברית. תמורת מלחת אלה נתן משרד האוצר, תוך הסכם עם אמפ"ל, להלוואות בלירות ישראליות למפעלים הסתדרותיים בארץ. התנאי: "שהלחאה יחזיר את סכום ההלחאה בתוספת ריבית, באותם התנאים שמשרד האוצר קיבל על עצמו לגבי מלחאה בדולארים". עד כאן התיאוריה. הגה מה שקרה, למעשה, בשני מקרים כאלה: (א) בשנת 1953 נתן משרד האוצר לחברת מקורות, מכספי אמפ"ל, הלחאה בסך העגלגל של שניים ורבע מיליון דולאר, לקניית ציוד לקידוח נפט. את ההלחאה היתה מקורות צריכה להחזיר ב-12 תשלומים שנתיים שחיים. האוצר, מצידו, הספיק כבר להחזיר את כל החוב לאמפ"ל, עד אוקטובר 1957. לעומת זאת שילמה חברת מקורות לאוצר, על חשבון ההלחאה, רק בשנת 1957, תשלום אחד בסך 468 ל"י. כך שכל הסכומים ששילם משרד האוצר לאמפ"ל מעל לסכום זה, שולמו מקופת אוצר המדינה.

(ב) באוקטובר 1955 נתן משרד האוצר לחברת מקורות, מכספי אמפ"ל, הלחאה בסך 750 אלף דולאר לתקופה של המש שנים, בתשלומים חצי-שנתיים שחיים. משרד האוצר שילם לאמפ"ל את שיעורי הפרעון כסדרם והספיק כבר להחזיר לאמפ"ל 450 אלף דולאר. מקורות, מצידו, לא החזירה עדיין פרוטה אחת לאוצר.

● בביקורת שערך, לגבי שלוש עבודות באילת, גילה מבקר המדינה כי כל שלוש העבודות נמסרו לסולל בונה. אחרי שהוכרו מיכרה, בכל שלושת המקרים היתה הצעתו של סולל בונה ההצעה הגבוהה ביותר.

● קיים חוק האוסר במפורש לפטור סחורות מתשלום מסי-יבוא, אלא אם היבואן הוא מפעל מאושר, מוסד סיוע של ארגונים בינלאומיים, דיפלומטים, עולים חדשים או אנשים אחרים מסויימים ומוגדרים. בכל זאת ניתן פיטור ממסי-יבוא "לציוד ולחומרים המשמשים לבנייתם והפעלתם של רכבת תחתית ומתקניה". היכן בונים רכבת תחתית? רק בחיפה, על-ידי חברה אשר פנתה תחילה למרכז ההשקעות בבקשת פיטור ממכס, במסגרת החוק לעידוד השקעות הון. הבקשה נדחתה; אולם כדי להקל על מבצע הפרסומות היקר ביותר של אבא חושי, לקראת הבחירות הבאות, ויתר האוצר על המכס המגיע לו.

● משרד המסחר והתעשייה ערך הסכם משולש, עם חברת צייט וחברת המלט נשר. העסקה המסובכת הסתכמה בכך שהמשרד שילם 373 אלף ל"י יותר מאשר היה צריך לשלם, אילו קיימה חברת המלט ההסתדרותית את התחייבויותיה. כדי לפצות את המשרד על הפסדים אלה, היתה החברה צריכה לשלם לו 185 אלף ל"י. "המשרד", קובע דו"ח המבקר, "לא דרש את הסכום הזה ולא קיבל אותו".

★ ★ ★

בקיצור — פרוטקציה

קשרים האישיים חשובים, כידוע, לא פחות מן הקשרים המפלגתיים או המעמד הציבורי, ובדרך כלל, אין מהססים מלהפעיל קשרים אלה. קוראים לזה העדפה, פעולה מפנים שורת הדין, יחס מיוחד — בקיצור: פרוטקציה, וגם כאשר אין רואים את החושים הדקים שנמשכו מאחורי הקלעים, הרי העובדות מוכיחות כי היו שם.

● עד אשר כוולו ההגבלות בייבוא מכונות, לפני שלושה חודשים, היתה מכונות פרטית, אחד המיצרכים המבוקשים והנדרים ביותר בשוק המקומי. תייר שרצה למכור את מכונתו בארץ היה צריך להוכיח תריסר הוכחות כי אינו סתם ספטר, אלא אדם בעל זכויות אישיות, ובמיוחד בעל השקעת הון או כחנה להשתקע בארץ. ובכל זאת, נדחו בקשות של תיירים שהוכיחו, למשל, שהם משקיעי הון העומדים לרכוש דירה בארץ, מבלי שתיירםם בתיקים סיבת הדחיה. לעומת זאת אושרו בקשותיהם של תיירים, שבהן לא צוינו זכויות אישיות. במספר לא קטן של מקרים נתברר, שיותר משהתחשבו בזכויות המוכר התחשבו באישיהו/הקונה. כדוגמה בולטת יכול לשמש המקרה הבא: משרד הבטחון ביקש לאשר לנכה, בדוגמת נכות של 67%, קניית מכונת תייר. הבקשה נדחתה ונשלחה הודעה לתייר, שלעיל להוציא את המכונת מהארץ. כעבור חודש אושרה מכירתה של אותה מכונת לפקיד-בכיר בטכנות היהודית. לא ניתנה הנמקה לא לדחיה ולא לאישור. אין גם צורך בהנמקה; הסיבה ברורה לגמרי.

● חברת השילוחים שילמה 30 אלף ל"י לחברה ישראלית, שערכה מחקר מסחרי בגרמניה, על אף שמבקר המדינה קבע כי אין זה בשום אופן מתפקידה של חברת השילוחים לממן מחקרים מכל סוג שהוא.

● בתקציב המועצה האחרון הוקצו 28 אלף ל"י להתקנת טלפונים. כששת אלפי ל"י מסכום זה הוצאו על התקנת טלפונים בשתי תחנות גבול, והיתרה על הרחבת רשת הטלפונים בתוך משרדי המשטרה ועל התקנת טלפונים בדיירותיהם של קציני משטרה —

המבקר צדק

תכן כי החמבר לכל התופעות הללו נעוץ במשפט צנוע אחד של מבקר המדינה, החבוי אישם בין דפי הדו"ח: "ברור שבכל משק, בו נעשים תשלומים לא לפי חוקי הכלכלה אלא על פי נקודות-ראות שמחוצה לה, אין הביצוע על הפיקוח מן הדברים הקלים". הוא צדק מאד.

המבקר צדק